

Prof. dr hab. Alicja Kledzik
Dziedzina: sztuki muzyczne
Dyscyplina artystyczna: instrumentalistyka
Akademia Sztuki w Szczecinie

Poznań, 15.11 2018 r.

Recenzja pracy doktorskiej mgra Jakuba Dery pt.

Barwa dźwięku i jej wpływ na metafizyczną stronę wyrazu stylistycznie odległych dzieł, jako czynnik niezmienny i warunkujący uzyskanie właściwego obrazu artystycznego, na przykładach Sonaty G-dur op. 78 Franciszka Schuberta oraz Sechs kleine Klavierstücke op. 19 i Klavierstücke op. 33a i 33b Arnolda Schonberga

Zleceniodawca recenzji:

Akademia Muzyczna im. Grażyny i Kiejstuta Bacewiczów w Łodzi, Wydział Fortepianu, Organów, Klawesynu, Muzyki Dawnej i Jazzu, pismo z dnia 20 listopada 2017r., zlecenie podjęte na podstawie Uchwały Rady Wydziału.

W związku z konkluzją mojej recenzji z dnia 5.02.2018r., wnoszącą o poprawienie części opisowej pracy doktorskiej mgr Jakuba Dery, otrzymałam kolejne zlecenie od Dziekana Wydziału Fortepianu, Organów, Klawesynu, Muzyki Dawnej i Jazzu w dniu 12 lipca 2018 roku.

Podstawa prawna: Ustawa z dnia 14.03.2003 roku, tekst jednolity o stopniach i tytule naukowym oraz stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz.U.nr 65, poz.595 wraz ze zmianami Dz.U. z dnia 27.07.2005 roku, nr 164, poz.1365, art.14 ust.2 pkt2)

Dotyczy:

Uchwały nr 65/II/2014/2015 Rady Wydziału Fortepianu, Organów, Klawesynu i Muzyki Dawnej z dnia 23 września 2015 r. Akademii Muzycznej im. Grażyny i Kiejstuta Bacewiczów w Łodzi, w sprawie wszczęcia przewodu doktorskiego na stopień doktora sztuki w dziedzinie sztuk muzycznych, w dyscyplinie artystycznej - instrumentalistyka, podjętej na wniosek mgra Jakuba Dery.

Zgodnie z ustawą z dnia 14 marca 2003 roku o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz stopniach i tytule w zakresie sztuki tekst jednolity (Dz. U. nr 65 poz. 595, ze zmianami Dz. U. nr 164, poz. 1365 z dnia 27.07.2005 roku, art.6 ust.1, 3), Rada Wydziału posiadała uprawnienia do przeprowadzania przewodu na stopień doktora sztuk muzycznych w dyscyplinie artystycznej instrumentalistyka.

Zgodnie z Uchwałą nr 68/II/2014/2015 Rady Wydziału Fortepianu, Organów, Klawesynu i Muzyki Dawnej z dnia 23 września 2015 r. Akademii Muzycznej im. Grażyny i Kiejstuta Bacewiczów w Łodzi, zostałam powołana do funkcji recenzenta w/w pracy doktorskiej.

Do otrzymanego od Dziekana pisma z dnia 20 listopada 2017 roku, została dołączona następująca dokumentacja:

1. Praca doktorska mgra Jakuba Dery, składająca się z nagrania utrwalonego na płycie CD oraz opisowej części pisemnej,
2. Dokumentacja dorobku artystycznego i naukowego oraz przebiegu procesu kształcenia mgra Jakuba Dery,
3. Uchwała Rady Wydziału z dnia 23 września 2015 roku w sprawie wszczęcia przewodu doktorskiego mgra Jakuba Dery i wyznaczeniu promotora,
4. Uchwała Rady Wydziału z dnia 23 września 2015 roku w sprawie wyznaczenia mnie na recenzenta
5. Poprawiona wersja części opisowej pracy doktorskiej

Złożona przez kandydata praca doktorska oraz dokumentacja spełniają formalne wymagania art. 13 ustawy z dnia 14.03.2003 roku.

(Dz. U. nr 65, poz.595, wraz ze zmianami Dz. U. Nr 164, poz. 1365 z dnia 27.07.2005 r.) oraz §1 pkt 1-3 Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 15.01.2004r. w sprawie szczegółowego trybu przeprowadzania czynności w przewodach doktorskim i habilitacyjnym oraz postępowaniu o nadanie tytułu profesora, tekst jednolity (Dz. U. Nr 15 poz. 128 wraz ze zmianami Dz. U. Nr 252, poz. 2124 z dnia 15.02. 2005 r. oraz Dz. U. Nr 153 poz. 1094 z dnia 17.08.2006 r.)

Podstawowe dane o kandydacie

Pan Jakub Dera urodził się 4.06.1980 w Nowym Tomyślu. Jego edukacja muzyczna przebiegała dość nietypowym trybem. Stosunkowo późno rozpoczął swoje kształcenie pianistyczne, gdyż dopiero w wieku 15 lat. PSM II stopnia im. Fryderyka Chopina w Poznaniu ukończył z wyróżnieniem w 2001 roku w klasie fortepianu mgr Hanny Morawskiej-Biernackiej. W tym samym roku rozpoczął studia w krakowskiej Akademii Muzycznej w klasie adiunkta dra Mariusza Sielskiego, które niebawem przerwał i wyjechał na trzyletnie stypendium do Stanów Zjednoczonych. Studiował tam w Azusa Pacific University w Los Angeles w klasie fortepianu prof. Rozy Kostrzewskiej-Yoder w ramach programu Artist Certificate. Po powrocie do Polski kontynuował studia pianistyczne w poznańskiej Akademii Muzycznej w klasie prof. Bogumiła Nowickiego, które ukończył w roku 2010. Swój pianistyczny warsztat doskonalił na wielu kursach mistrzowskich pracując pod kierunkiem takich pedagogów jak: Dina Yoffe, Irina Rumiancewa-Dąbrowska, Janusz Olejniczak, Edward Wolanin, Andrzej Pikul, Pevel Neressian.

Pan Jakub Dera jest laureatem kilku czołowych nagród na międzynarodowych konkursach pianistycznych m.in.:

- Grand Prix na 29 Międzynarodowym Festiwalu Młodych Artystów w Palos Verdes w 2005 roku
- III Nagroda na Międzynarodowym Konkursie im. Franciszka Liszta w Los Angeles w 2004 roku
- Grand Prix oraz Nagroda dodatkowa za wykonanie utworów Fryderyka Chopina na III Międzynarodowym Konkursie Pianistycznym w Visaginas (Litwa) w 2014 roku
- III Nagroda na III Master Competition w Warszawie w 2015 roku

W 2010 roku podjął pracę w charakterze nauczyciela gry na fortepianie w ZSM w Poznaniu, gdzie obecnie nadal pracuje na stanowisku nauczyciela kontraktowego. W 2013 roku rozpoczął studia doktoranckie w łódzkiej Akademii Muzycznej, gdzie jego opiekunem artystyczno-naukowym została Pani prof. dr hab. Maria Korecka-Soszkowska. W trakcie

studiów doktoranckich mgr Jakub Dera bardzo zintensyfikował swoją działalność naukową, brał czynny udział w Ogólnopolskich i Międzynarodowych Konferencjach Naukowych, na których wygłaszał referaty. W roku akademickim 2014/15 otrzymał stypendium Rektora AM w Łodzi dla najlepszych doktorantów, a także opublikował swój artykuł w recenzowanym periodyku muzycznym – *Notes Muzyczny*.

Ocena Pracy Doktorskiej

Praca doktorska mgra **Jakuba Dery** zatytułowana *Barwa dźwięku i jej wpływ na metafizyczną stronę wyrazu stylistycznie odległych dzieł jako czynnik niezmienny i warunkujący uzyskanie właściwego obrazu artystycznego, na przykładach Sonaty G-dur op. 78 Franciszka Schuberta oraz Sechs kleine Klavierstücke op. 19 i Klavierstücke op. 33a i 33b Arnolda Schönberga*, składa się z dzieła artystycznego zarejestrowanego na nośniku elektronicznym (płyta CD) oraz części opisowej.

Doktorant wybrał temat swojej rozprawy doktorskiej dość ryzykownie, gdyż operowanie takimi pojęciami jak „barwa dźwięku” czy „metafizyka wyrazu” jest wchodzeniem w rejony bardzo trudne do udowodnienia i określenia. Doktorant dosyć wymiennie traktuje takie pojęcia jak „barwa” i „kolor” jednak wydaje się, że w pracy doktorskiej nie powinno się pozostawać wyłącznie na tzw. „obiegowym” traktowaniu pewnych słów, ale postarać się chociaż o usystematyzowanie pojęć, którymi się w pracy posługujemy. Kolejną niezwykle istotną sprawą jest brak wskazania przez doktoranta jakimi narzędziami badawczymi posługiwał się w opisie swojej pracy doktorskiej i w związku z czym, na jakiej podstawie dokonywał swoich sądów nad określaniem barw oraz ich odbioru przez słuchaczy.

Płyta CD z nagraniem dziełem doktorskim jest zrealizowana na bardzo dobrym poziomie technicznym. Przedstawione na płycie utwory są w innej kolejności, niż wynika to z układu pracy, ale nie czynię doktorantowi z tego powodu zarzutu, jedynie stwierdzam zaistniały fakt. Utwory Arnolda Schönberga nie budzą moich większych zastrzeżeń. Jest to gra bardzo klarowna, czytelna, z dobrymi różnicami artykulacyjnymi i dynamicznymi. Doktorant wykazał się w prezentowanych miniaturach umiejętnością budowania formy na bardzo małej przestrzeni, stworzenia różnorodnych emocjonalnie miniatur z jednoczesnym ukształtowaniem formy całego cyklu. Pewne zastrzeżenia budzi operowanie dość wąskim zakresem kolorystyki brzmieniowej. Myślę, że tym uroczym miniaturom dodałoby blasku, gdyby pianista potrafił wydobyć z instrumentu więcej różnorodnych barw. Być może gra „na żywo” – bez udziału nośnika CD – pomogłaby w odbiorze wszystkich niuansów barwowych.

Prezentowana na płycie Sonata G-dur Franciszka Schuberta grana jest w sposób dość zachowawczy. Pianista stosuje dość wolne tempa – dotyczy to przede wszystkim czwartej części Sonaty. Zachowując pełne prawo do własnej interpretacji dzieła, wydaje się jednak, że zastosowanie odpowiednich dla utworu temp wpływa w zdecydowany sposób na charakter wykonywanej muzyki, który staje się wtedy zgodny lub nie z zapisem nutowym kompozytora. W moim odczuciu czwarta część sonaty grana w tak zachowawczym tempie traci na charakterze, brakuje jej nastroju pogodnej radości i swoistego Schubertowskiego wdzięku.

Reasumując jednak wszystkie zaprezentowane przez doktoranta umiejętności pianistyczne – prezentację pracy doktorskiej przyjmuję.

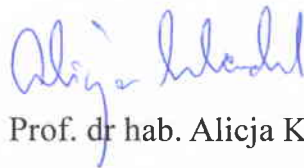
W poprawionej wersji opisu pracy doktorskiej Pan mgr Jakub Dera dokonał wielu prawidłowych zmian. Zdecydowanie poprawiona została stylistyka wypowiedzi, wyeliminowane zostały wszystkie niezgrabności stylistyczne a kolejne zdania posiadają swoją logikę wypowiedzi i są formułowane w sposób czytelny i zrozumiały. Doktorant zrezygnował również z cytowania własnych, wcześniejszych wypowiedzi na potwierdzenie stawianych w opisie tez. Oczywiście podstawowy

problem, czyli jak udowodnić coś, czego nie da się udowodnić, bo podlega bardzo indywidualnemu oraz permanentnie zmiennemu odczuciu – pozostał. Jest to jednak, w moim odczuciu, problem nie do końca przemyślanego tytułu rozprawy doktorskiej. Konsekwencją tak sformułowanego tytułu jest zagłębianie się w meandry „domorosłej” filozofii. Autor jest chyba świadomy trudności z jakimi postanowił się zmierzyć. Świadczą o tym jedne z ostatnich akapitów opisu, w których autor cytując wypowiedzi J. Dankowskiej czy K. Lipki pisze m.in.: „*Tym samym dotykamy problemu właściwego obrazu artystycznego prezentowanego dzieła. Właściwy, czyli cytując za definicją ze słownika języka polskiego – taki, jaki być powinien, zgodny z prawdą. Nietrudno zauważyć, że praktycznie stajemy przed nierozwiązanym problemem. Ewangeliczne pytanie Czym jest prawda, pozostaje bez odpowiedzi.*” Można w tym miejscu postawić pytanie, czy coś, czego nie da się niczym udowodnić, co zawsze pozostanie w sferze subiektywnego i jednorazowego odczucia każdego z odbiorców powinno być tematem pracy doktorskiej. Tym bardziej, że autor nie posiada żadnych instrumentów badawczych, poza własnym, również subiektywnym wyobrażeniem. Jednakże, w przypadku pracy doktorskiej w dziedzinie sztuki (kierunek instrumentalistyka), należy z całą siłą podkreślić, że rozprawą doktorską jest recital – dzieło artystyczne, zarejestrowane na nośniku CD. Część pisemna, dołączona do CD z dziełem, jest jedynie opisem samego dzieła, czyli recitalu, nie zaś samą dysertacją doktorską. Czyli zgodnie ze stosownym rozporządzeniem „*w przypadku, gdy rozprawa doktorska nie ma formy pisemnej, należy do niej dołączyć opis*”. W takim, właściwym, rozumieniu części pisemnej Pan mgr Jakub Dera dokonał opisu przedstawionego dzieła, przedstawił swoje przemyślenia dotyczące wykonywanych dzieł, wykazał się przy tym dużą wiedzą oraz umiejętnością czytelnego przedstawienia swoich przemyśleń. Reasumując część opisową pracy doktorskiej przyjmuję.

Konkluzja

Mając na uwadze zaprezentowane dzieło artystyczne, które poza pewnymi drobnymi niedociągnięciami jest nagrane na dobrym poziomie, oraz pisemny opis, w którym autor przedstawił się jako świadomy muzyk stwierdzam, że praca doktorska Pana mgra Jakuba Dery w wyczerpujący sposób rozwiązuje przedstawioną problematykę. Kandydat wykazał się wiedzą teoretyczną, a także umiejętnościami do prowadzenia samodzielnej pracy artystycznej. Doktorant spełnił tym samym wymagania art. 13 ust. 1 ustawy z dnia 14 marca 2003 roku.

Stawiam wniosek o przyjęcie pracy doktorskiej pana mgra Jakuba Dery.



Prof. dr hab. Alicja Kledzik